

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΙΓΑΙΟΥ
ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

Υπό την αιγίδα της Προεδρίας της Ελληνικής Δημοκρατίας

Οι Κοινωνικές Επιστήμες σήμερα. Διλήμματα και προοπτικές πέρα από την κρίση.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: ΝΙΚΟΣ ΝΑΓΟΠΟΥΛΟΣ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΙΓΑΙΟΥ
ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

Υπό την αιγίδα της Προεδρίας της Ελληνικής Δημοκρατίας

Οι Κοινωνικές Επιστήμες σήμερα. Διλήμματα και προοπτικές πέρα από την κρίση.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: ΝΙΚΟΣ ΝΑΓΟΠΟΥΛΟΣ

ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ:

Νάσια Χουρμουζιάδη

ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΕΠΟΠΤΕΙΑ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑΣ ΚΕΙΜΕΝΩΝ:

Δημήτρης Παρασκευόπουλος

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΚΕΙΜΕΝΩΝ:

Νίκος Ναγόπουλος

Παναγιώτης Γιαβρίμης

Χρήστος Κουρούτζας

Μαρία Μαρκαντωνάτου

Νίκος Ξυπολυτάς

Χρυσάνθη (Κρίστη) Πετροπούλου

Μάνος Σαββάκης

Μιχάλης Ψημίτης

Νάσια Χουρμουζιάδη

ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΣΤΗΝ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΤΩΝ ΚΕΙΜΕΝΩΝ:

Νικολέτα Τσίγκρα

Γιώργος Χατζηχρήστος

Νίκη Ψωμά

ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΜΕ ΤΙΣ/ΤΟΥΣ ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ:

Νίκη Ψωμά

© Μυτιλήνη 2021

ISBN 978-618-82208-8-1

Έκδοση Σχολής Κοινωνικών Επιστημών Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Layout έκδοσης: Βίκυ Κατσαμάκα

Το εξώφυλλο φιλοτέχνησε η Ελισάβετ Κελίδου

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

7 ΠΡΟΛΟΓΟΣ

ΜΑΗΣ 1968. ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΙ ΑΠΟΗΧΟΙ ΕΝΟΣ ΜΕΓΑΛΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΟΥ ΓΕΓΟΝΟΤΟΣ

- 26 Το «'68» ως ορόσημο μιας διαρκούς παγκόσμιας εξέγερσης της νεολαίας: Οι κινητοποιήσεις σε Γαλλία, Αμερική και Ιαπωνία ως κινηματικοί συνειρμοί «επίμονου ανθρωπισμού εναντίον του θριαμβεύοντος υλισμού και του επιθετικού πραγματισμού»
Μιχάλης Ψημίτης
- 43 Η «Λύσσα» του Μάη του 1968: Το κύκνειο άσμα των «καταστασιακών» και της ιστορικοιστικής επιστημολογίας
Νίκος Τζ. Σέργης, Δημήτρης Παπαγεωργίου
- 53 Ελλάδα 1968: Πρώτη προσπάθεια συνταγματικής οργάνωσης του Στρατιωτικού Καθεστώτος 1967-1974. Ο ειδικός πολιτειακός ρόλος των ενόπλων δυνάμεων και η ειδική προστασία του κοινωνικού καθεστώτος
Κώστας Ζώρας
- 62 «Je suis venu, j'ai vu, ... ». The ellipses of an exhibition about May '68
Anastasia Chourmouziadi

ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΕΣ ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΣΤΙΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ

- 76 Ο ρόλος των ερευνητικών υποδομών στην εννοιολόγηση των εμπειρικών ερευνών
Ιωάννης Κάλλας
- 90 Η ανάπτυξη μιας νέας ερευνητικής κουλτούρας ως προϋπόθεση για τη δευτερογενή ανάλυση ποιοτικών δεδομένων
Γιώργος Τσιώλης
- 99 Στατιστικό σύστημα και ερευνητικές υποδομές στην εξωτερική μετανάστευση: Διαθεσιμότητα και ανάγκες στη Σύγχρονη Ελλάδα
Κώστας Ρόντος, Μαρία-Ελένη Συρμαλή
- 107 Νέοι τύποι δεδομένων, νέοι ρόλοι των ερευνητικών υποδομών;
Δήμητρα Κονδύλη, Απόστολος Λιναρδής

ΕΠΙΣΤΗΜΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΘΕΩΡΙΑ ΤΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

- 123 Ιστορικά αίτια και ερεθίσματα στη μέθοδο προσέγγισης της πραγματικότητας από τον Max Weber
Στέλιος Χιωτάκης
- 137 Μαζική Δημοκρατία και ασύμμετρες αξιακές ορθολογικότητες στο έργο του Παναγιώτη Κονδύλη
Νίκος Ναγόπουλος
- 148 Η μεσοπολεμική περίοδος στο έργο του Καρλ Πολάνυι
Μαρία Μαρκαντωνάτου

- 158 Κοινωνικές τάξεις και εκμετάλλευση στο επιστημονικό παράδειγμα του αναλυτικού μαρξισμού
Μιχάλης Πουλημάς
- 170 Ο μετασχηματισμός της έννοιας της κριτικής στη σύγχρονη κριτική θεωρία. Μετασχηματισμοί και απορίες της κριτικής στους Γ. Χάμπερμας και Α. Χόνετ
Μιχάλης Σκομβούλης
- 180 Μια σύγχρονη προσέγγιση της επιστήμης της Ιστορίας των Θρησκειών
Γεώργιος Γαϊτάνος

ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΣΕ ΠΕΡΙΟΔΟΥΣ ΚΡΙΣΗΣ

- 189 Κομματικό κράτος, πελατειακές σχέσεις: κοινοτισμός ως θεραπεία
Νικήτας Αλιπράντης
- 200 Το Φανταστικό στοιχείο ως προϋπόθεση εδραίωσης συνειδητών δημοκρατικών ιδεών και εφαρμογής επαναστατικών λύσεων
Δημήτριος Καραγιώργος
- 210 Οι ρίζες των αντιμνημονιακών κινητοποιήσεων: Η διαμαρτυρία στην Ελλάδα στο πλαίσιο του αντι-παγκοσμιοποιητικού συγκρουσιακού κύκλου
Νίκος Σερντεδάκης, Βασίλης Ρόγγας
- 222 Beat generation and change of example: From aesthetic improvisation to social experimentation
Christos Nedelkopoulos
- 226 Οι ιδεολογικές καταβολές της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης
Ανδρέας Δαβαλάς
- 233 Πολιτικές και ρητορικές υπευθυνοποίησης κατά την ελληνική κρίση
Μαρία Μαρκαντωνάτου, Χρήστος Κουρούτζας, Δημήτρης Παρασκευόπουλος
- 246 Σημάνσεις της εθνικής ταυτότητας στην έξοδο (;) από την κρίση
Χαρά Στρατουδάκη, Γιάννης Σκαρπέλος
- 258 Κρίση της κουλτούρας ή κουλτούρα της κρίσης; Μια κοινωνιολογική προσέγγιση
Άννα Χ. Μαρκοπούλου

Η ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ ΣΤΟ ΕΚΚΕ. ΘΕΩΡΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΤΗΣ ΚΡΙΣΗΣ

- 268 Κοινωνική συνοχή, ανοχή και εγκληματικότητα στην Ελλάδα της κρίσης
Ιωάννα Τσίγκανου
- 280 Το επάγγελμα του ναυτικού ως επαγγελματική διέξοδος για τους νέους. Μια πρώτη προσέγγιση
Μαρία Θανοπούλου
- 287 Μεικτά μεταναστευτικά ρεύματα στην Ελλάδα της κρίσης. Αφηγήσεις στον ημερήσιο Τύπο
Χριστίνα Βαρουξή, Γρηγόρης Γκουγκούσης, Δημήτρης Τουρλίδας, Ιφιγένεια Βάγια, Ιωάννα Τσίγκανου

ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΗΣ ΚΡΙΣΗΣ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΡΓΑΣΙΑ

- 300 Κοινωνικοοικονομική κρίση στην Ελλάδα: Θεσμικές Μεταρρυθμίσεις και Ανάπτυξη
Ιωάννης Βαβούρας, Κώστας Ρόντος, Μαρία-Ελένη Συρμαλή
- 314 Ο Μαρξ, το Κεφάλαιο και η Εργασία στην εποχή της ψηφιακής εργασίας
Γεωργία Πετράκη
- 321 Κρίση, Ανάπτυξη και Μετα-Ανάπτυξη στην Ελλάδα
Μαρία Μαρκαντωνάτου
- 332 Σχέσεις Εργασίας στον Τομέα των Υπηρεσιών: Τριτογεννοποίηση, Απορρύθμιση και η νέα θέση της Μισθωτής Εργασίας
Θεόδωρος Α. Κουτρούκης
- 339 Institutional Innovation and Social Economy: insights from a Greek region
Georgios Chatzichristos, Nikolaos Nagopoulos

Η ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΝ ΕΠΟΧΗ ΤΗΣ ΚΡΙΣΗΣ

- 353 Φύλο, εργασία και 'κρίση της φροντίδας': εννοιολογικές αναζητήσεις και αναθεωρήσεις στην σύγχρονη κοινωνική πολιτική
Κυριακή Λαμπροπούλου
- 370 Η Ελλάδα την περίοδο της κρίσης: Κοινωνικές-οικονομικές επιπτώσεις και Πολιτικές
Κασσιανή Οικονόμου
- 384 Brain Drain: μια σύγχρονη απειλή για τη χώρα μας
Χρήστος Ζιώγας, Πάρης Κανιούρας, Δημήτριος Νταλώσης, Σταμάτης Σταμάτης
- 398 Η λειτουργία της «Εθνικής Σύνταξης» στη συνταξιοδοτική προστασία
Βαγγέλης Κουμαριανός

ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΥΓΕΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ

- 411 Μέτρηση της γεωγραφικής ανισοκατανομής των υπηρεσιών υγείας στην Ελλάδα: Μια ποσοτική ανάλυση
Δημήτριος Αντώνογλου, Κώστας Ρόντος
- 458 Αναπηρία και κοινωνική ανισότητα: Το παράδειγμα της ενσωματοβίωσης (Embodiment) των Ελλήνων χορευτών με κινητική αναπηρία
Ανδρέας Κολίσογλου, Γιώργος Αλεξιάς, Θάνος Καστρίτης
- 468 Νέοι χώροι και πρακτικές για τον τοκετό, νέες εννοιολογήσεις του φύλου, της γυναίκειας υποκειμενικότητας και του μητρικού ρόλου
Μυρτώ Χρονάκη
- 481 Καισαρική τομή και εναλλακτικές προσεγγίσεις για τον τοκετό στη σύγχρονη Ελλάδα
Μάνος Σαββάκης, Κατερίνα Αναστασίου

- 492 Η κοινωνική κατασκευή του χρόνιου πόνου σε ασθενείς με μυοσκελετικές παθήσεις
Μάνος Σαββάκης, Νικόλαος Κολοκούρας
- 504 Η διαδικασία επαγγελματοποίησης στα επαγγέλματα υγείας: Η περίπτωση του επαγγέλματος της νοσηλευτικής
Ανδρέας Ντούνης

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

- 516 Η επίδραση της οικονομικής κρίσης στον ελληνικό μαθητικό πληθυσμό. Κοινωνιολογικές και παιδαγωγικές προσεγγίσεις
Βασίλειος Οικονομίδης, Θεόδωρος Ελευθεράκης, Ευαγγελία Καλεράντε, Παναγιώτης Γιαβρίμης
- 528 Οικονομική κρίση (Μνημόνια) και Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση. Οι Απόψεις των Εκπαιδευτικών των Δημοτικών Σχολείων Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης της Θράκης
Δημήτρης Στεφανίδης
- 540 Νέοι Εκπαιδευτικοί Διαφορετικών Ταχυτήτων. Η «Γενιά της Κρίσης»
Παρασκευή Πουλογιαννοπούλου
- 549 Αναπηρία και εκπαιδευτική πολιτική στην Ελλάδα της κρίσης
Γεώργιος Χονδρομπίλας, Παναγιώτης Γιαβρίμης

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ ΚΑΙ ΚΡΙΣΗ

- 561 Το γυναικείο πρόσωπο της μονογονεϊκότητας στην Ελλάδα της οικονομικής κρίσης
Δρ. Μιλτιάδης Σταμπουλής
- 575 Οι ανάγκες των γονιών που αναζητούν ατομική συμβουλευτική, σε περιβάλλον οικονομικής κρίσης
Ελευθερία Σπυροπούλου, Σοφία Βαρελίδου
- 586 Κοινωνιολογικές Προσεγγίσεις, Ερμηνείες και Προοπτικές της εξέλιξης των οικογενειακών δομών προ και μετά κρίσης
Αναστασία Κατσούρη, Ελένη Μακρίδου
- 600 Θεολογείν περί φύλου και σεξουαλικότητας. Έμφυλες και άφυλες ταυτότητες στη δημιουργία νέων μορφών οικογένειας και συμβίωσης
Νικόλαος Ματθαίου
- 612 Κοινωνικές διακρίσεις: αποτυπώσεις στον γάμο, στο Οικογενειακό Δίκαιο, στην αναπαραγωγή, στην οικογένεια
Αγγελική Καλομοίρη
- 620 Ο Στρατιωτικός Κοινωνιολόγος Charles Moskos και η Συμβολή του στην Ανάπτυξη της Στρατιωτικής Κοινωνιολογίας
Δρ. Δημήτριος Σμοκοβίτης

ΕΓΚΛΗΜΑ ΚΑΙ ΠΑΡΑΒΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΤΗΣ ΚΡΙΣΗΣ

- 635 Το έγκλημα, ο νόμος και η Οκτωβριανή Επανάσταση. Η περίπτωση του Πασουκάνις
Στράτος Γεωργούλας
- 643 Η Διακυβέρνηση των Ενδημικών και Επιδημικών Φαινομένων υπό το καθεστώς της κρίσης: Η περίπτωση των «οροθετικών εκδιδόμενων γυναικών»
Χρήστος Κουρούτζας
- 659 Οι έννοιες του «θύτη» και του «θύματος» στην ελληνική οικονομική κρίση: Ανάλυση λόγου από τον ελληνικό έντυπο τύπο
Έλενα Μπότση
- 671 Η εμπορευματοποίηση του Αθλητισμού ως παράγοντας ενίσχυσης του φαινομένου του Ντόπινγκ
Παράσχος Κανλής

ΝΗΣΙΩΤΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΕΣ ΚΟΙΝΩΝΙΕΣ

- 684 Συζητώντας για τα νησιά: κυρίαρχοι λόγοι στη νεωτερικότητα και νέες οντολογικές προσεγγίσεις
Χρήστος Μπακάλης
- 696 Περιφερειακότητα και νησιωτική συνοχή: Ερμηνεία και σύνδεση των όρων αυτών, μέσα από τις γυναίκες των σφουγγαράδων της Καλύμνου
Νικολέτα Τσίγκρα
- 704 Οικονομική Κρίση και το Δικαίωμα στην Εργασία: Η περίπτωση της Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου
Μαρία Καραμανώλη
- 715 Στάσεις και αντιλήψεις μελών κινημάτων για το ζήτημα της ιδιωτικοποίησης του νερού. Η περίπτωση του Βόλου και της Θεσσαλονίκης
Μαρία Λαγού, Μαρία Σηφάκη

ΕΥΡΩΠΗ, ΕΥΡΩΖΩΝΗ ΚΑΙ ΕΛΛΑΔΑ

- 730 Εκλογικοί Κύκλοι και Δημοσιονομικά Ελλείμματα στην Ελλάδα
Χαρά Βαβούρα, Ιωάννης Βαβούρας, Γιώργος Πετράκος, Κωνσταντίνος Ρόντος
- 742 Η πορεία της Ε.Ε. μετά το 2002 με την υιοθέτηση του ευρώ και την δημιουργία της ευρωζώνης, μέσα από τον τύπο
Χρήστος Ζιώγας, Πάρης Κανιούρας, Σοφία Παπαδοπούλου, Σταμάτης Σταμάτης
- 754 Θεσμικά Ελλείμματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης ως προς την διαχείριση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κρίσης. Οι επιπτώσεις στην Ελληνική Κοινωνία και Οικονομία
Γιώργος Γιαρλός
- 765 Αντινομίες της ευρωπαϊκής ενοποίησης στην εποχή της παγκοσμιοποίησης. Θεσμικές και πολιτικές προοπτικές μετεξέλιξης της ΕΕ
Νικόλαος Βλαχάκης

774 Οι περιφερειακές ανισότητες στην Ευρωπαϊκή Ένωση: μια θεωρητική προσέγγιση
Σοφία Γερ. Παπαδοπούλου

784 Ασφάλεια και Άμυνα στην Ευρώπη της Κρίσης
Παύλος Πατίρης

ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΟΦΕΙΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

793 Μεταναστευτικές/Προσφυγικές ροές και οι προκλήσεις για την Ευρώπη και την Ελλάδα: Σταθερές θεσμικές απαντήσεις σε ρευστό πολιτικό περιβάλλον
Δρ Αναστάσιος Γιουζέπας, Δρ Αναστασία Χαλκιά

803 Η θεσμική συγκρότηση της Ε.Ε. στην προσφυγική κρίση (2014-8). Προσέγγιση και ερμηνεία των στρατηγικών αποφάσεων και επιλογών των ευρωπαϊκών οργάνων και των κρατών-μελών υπό τη θεωρία της ορθολογικής επιλογής
Νικόλαος Ουδατζής, Χαράλαμπος Πούλος, Κωνσταντίνος Τζίκας, Γεώργιος Τζάρτζας

814 Ευρωπαϊκή ταυτότητα και ιθαγένεια στον αστερισμό της ευρωπαϊκής κρίσης
Λεμονιά Χατζηπαντελή

823 Η συμμετοχή των Ελλήνων Ευρωβουλευτών στη μεταναστευτική πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης
Γεωργία Παπανικολάου

837 Νέες τάσεις στο θεσμικό πλαίσιο του Μεταναστευτικού στην Ελλάδα και την Ε.Ε.
Φώτιος Επ. Ζυγούρης, Σοφία Γερ. Παπαδοπούλου

ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΗ - ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΗ «ΚΡΙΣΗ» ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ Η ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΗ ΚΡΙΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

855 Προσφυγικές εικόνες και εικονικότητες
Νάσια Χουρμουζιάδη

869 Αντιλήψεις και στάσεις των κατοίκων της Λέσβου για τη μετανάστευση και τα σύνορα
Παρασκευή Τσιτσαράκη, Ηλέκτρα Πετράκου

878 Η προσφυγική κρίση μέσα από τα μάτια των κατοίκων της Λέσβου
Ελευθερία Αλεξανδρή, Ευρικόμη Σάββα

887 Συναισθηματικό κλίμα στην ελληνική κοινωνία και υποδοχή και ενσωμάτωση προσφύγων
Βενετία Σακελλαρίου

901 Ανάμεσα στην απορρόφηση και στην αναπαραγωγή της προσφυγικής ταυτότητας: Ενοιολογικές και πρακτικές διαστάσεις
Κωνσταντίνος Καρουσάκης

910 Διαστάσεις της προσφυγικής κρίσης στην Ελλάδα
Στυλιανός Ιωάννης Τζαγκαράκης Λεωνίδας Δημήτριος Κοτρώγιαννος

ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΗ - ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΗ «ΚΡΙΣΗ» ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΤΗΣ ΣΤΕΓΑΣΗΣ ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΩΝ ΚΑΙ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΩΝ ΠΛΗΘΥΣΜΩΝ

- 922 Φιλοξενία Ασυνόδευτων Ανηλίκων. Μια απόπειρα χαρτογράφησης
Χριστίνα Σκούρτη, Όλγα Τσικαλάκη, Αγγελική Παπανίκου
- 935 Μεταναστευτικές εμπειρίες μέσα από το βλέμμα- φακό των παιδιών
Βασιλική Ψιλάκη
- 947 Οι χωρο-κοινωνικές διαστάσεις των προγραμμάτων στέγασης και εκπαίδευσης των προσφύγων στην Αθήνα
Εύα Παπατζανή
- 959 Διαδρομές και σχέσεις από τη βάρκα στο διαμέρισμα
Γεωργία Σαρικούδη, Χρήστος Τσαρουχίδης, Τριανταφυλλιά Καβαζίδου, Γκόλφω Τσέργα

ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΗ - ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΗ «ΚΡΙΣΗ» ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΝΤΑΞΗ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ

- 968 Δι-υποκειμενικές και υποκειμενικές νοηματοδοτήσεις της μετάβασης και της ένταξης Σύριων προσφύγων στην Ελλάδα: Μεθοδολογικά ζητήματα μιας διαγλωσσικής έρευνας
Δρ Αναστασία Χαλκιά, Μάρθα Λεμπέση, Δρ Ιωάννα Τσίγκανου
- 979 Ένταξη προσφύγων: ο ρόλος του Κοινωνικού Κεφαλαίου
Δημήτριος Γεωργιάδης, Βασίλειος Πανταζής
- 988 Αλλοδαποί Εργαζόμενοι και Συνδικάτα: Μια ασύμπτωτη σχέση;
Θεόδωρος Α. Κουτρούκης
- 998 Διαστάσεις των προοπτικών ένταξης των προσφύγων στο Ελληνικό παραγωγικό σύστημα: Μελέτη Περίπτωσης σε Κρήτη και Μυτιλήνη
Δημήτριος Κοτρόγιαννος, Στυλιανός Ιωάννης Τζαγκαράκης, Απόστολος Καμέκης, Γεωργία Δημάρη, Εμμανουήλ Μαυροζαχαράκης
- 1011 Το ζήτημα της Κοινωνικής Ένταξης των Προσφύγων με Άσυλο στη Λέσβο
Λαμπρινή Μπλάτσιου, Άντζελα Τζουρέ

ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΗ - ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΗ «ΚΡΙΣΗ» ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

- 1024 Ευρωπαϊκές διαστάσεις της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης και ο ρόλος της ηγεσίας των σχολικών μονάδων στη διαχείριση της διαφορετικότητας
Νίκη Ψωμά, Νικόλαος Ναγόπουλος
- 1034 Κινηματογραφικά ερμηνευτικά ρεπερτόρια της κοινωνικής ταυτότητας των προσφύγων: Η τεχνική του animation στη διαπολιτισμική εκπαίδευση
Βασιλική Αναστασοπούλου, Συμεών Νικολιδάκης
- 1043 Η αξιοποίηση της Τέχνης στη Διαπολιτισμική Εκπαίδευση: Αναπαραστάσεις Εκπαιδευτικών Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης για τη διαχείριση δίγλωσσων μαθητών
Χαράλαμπος Παπαγιάννης, Αγγελική Κίτσιου

- 1055 «Education as unusual»: Η συνεργασία Συντονιστριών/Συντονιστών Εκπαίδευσης Προσφύγων και Διευθυντριών/Διευθυντών Σχολείων στην προσπάθεια συμπερίληψης των μαθητών/τριών προσφύγων στην εκπαίδευση. Μία μελέτη περίπτωσης μεταξύ δύο διευθυντριών Δημοτικών Σχολείων του Δήμου Αθηναίων και της Συντονίστριας Εκπαίδευσης Προσφύγων της Ανοικτής Δομής Φιλοξενίας του Ελαιώνα
Βασιλική Κρίθαρη, Χριστίνα Σπυροπούλου, Θεοδώρα Τσιαγκάνη
- 1067 Πρόσφυγες, μαθητές/τριες, έφηβοι. Διερευνώντας τις ταυτότητες ανήλικων προσφύγων: Μελέτη Περίπτωσης
Σταματία Παπαδημητρίου
- 1078 Συνέργειες ανάμεσα στην Τυπική και Μη Τυπική Εκπαίδευση: Δράσεις στον Ελαιώνα με παιδιά και ενήλικες
Μαρικαίτη Γραικιώτη, Ηρώ Μηλιώνη, Μαρίνα Μπουρτούλη, Βασιλική Αλικάρη, Γεωργία Μουζακίτη, Χρυσούλα Μπίνα, Αθηνά Τρυφεροπούλου, Ελένη Καραμπότσιου, Σωτηρία Σαπρανίδου
- 1091 Κοινωνικές παραστάσεις και εκπαιδευτικές πρακτικές ως αντανάκλασεις του προσφυγικού θέματος: Λογοαναλυτικές προσεγγίσεις των κοινωνικών φορέων αναφορικά με τα ΑΜΕΑ πρόσφυγες
Άννα Σταματίου, Ευαγγελία Καλεράντε

ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΗ - ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΗ «ΚΡΙΣΗ» ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΗ ΚΡΙΣΗ

- 1104 Κοινωνική Εργασία και «Δυνάμεις Επαγγελματικής Αντίστασης» στις αντιξοότητες διαχείρισης της προσφυγικής και μεταναστευτικής κρίσης
Λεμονιά Χυδίρογλου, Στυλιανή Φαρμάκη, Αγάπη Κανδυλάκη
- 1115 Οι επαγγελματίες ψυχικής υγείας στο πλαίσιο ανοιχτής δομής φιλοξενίας προσφύγων: προκλήσεις, δυσκολίες, βιώματα
Όλγα Τσικαλάκη, Χριστίνα Σκούρτη, Δρ Δημήτριος Γεωργιάδης
- 1126 Πρόσφυγες, Ανθρώπινα Δικαιώματα. Προκλήσεις για την Κοινωνική Εργασία
Βασίλειος Πανταζής, Χριστίνα Κουτσούβελα, Μαρία Κοριζή

ΑΦΙΕΡΩΜΑ ΣΤΟΝ HENRI LEFEBVRE. ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΣΤΗΝ ΠΟΛΗ ΚΑΙ ΑΝΤΙΡΑΤΣΙΣΤΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

- 1139 Οι σύγχρονοι κοινοτικοί τρόποι οργάνωσης ως νησίδες αντίστασης και η πιθανή σχέση τους με τις προσεγγίσεις του Επικούρειου Κήπου
Γιώργος Δικμάνης
- 1149 Ανθρωπισμός και Αντιρατσιστική Γεωγραφία
Κωνσταντίνος Ζαφείρης
- 1158 Το δικαίωμα των προσφύγων στην πόλη: κρατικοί χώροι φιλοξενίας και στεγαστικά κοινά. Μελέτη περιπτώσεων σε Αθήνα, Θεσσαλονίκη και Μυτιλήνη
Χρύσα Γιαννοπούλου, Χρυσάνθη (Κρίστη) Πετροπούλου, Ηλίας Πιστικός, Χαράλαμπος Τσαβδάρου
- 1172 Χαρτογραφίες και αναπαραστάσεις «των άλλων»: Το παράδειγμα της Λέσβου. Προς μια Αντι-ρατσιστική Γεωγραφία
Νάγια Τσελεπή, Χρυσάνθη (Κρίστη) Πετροπούλου

- 1180 Can the subaltern create? – Appropriation of space as a way to produce resistance in a segregate context
Roberto Marques, Christy (Chryssanthi) Petropoulou

ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑΣ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

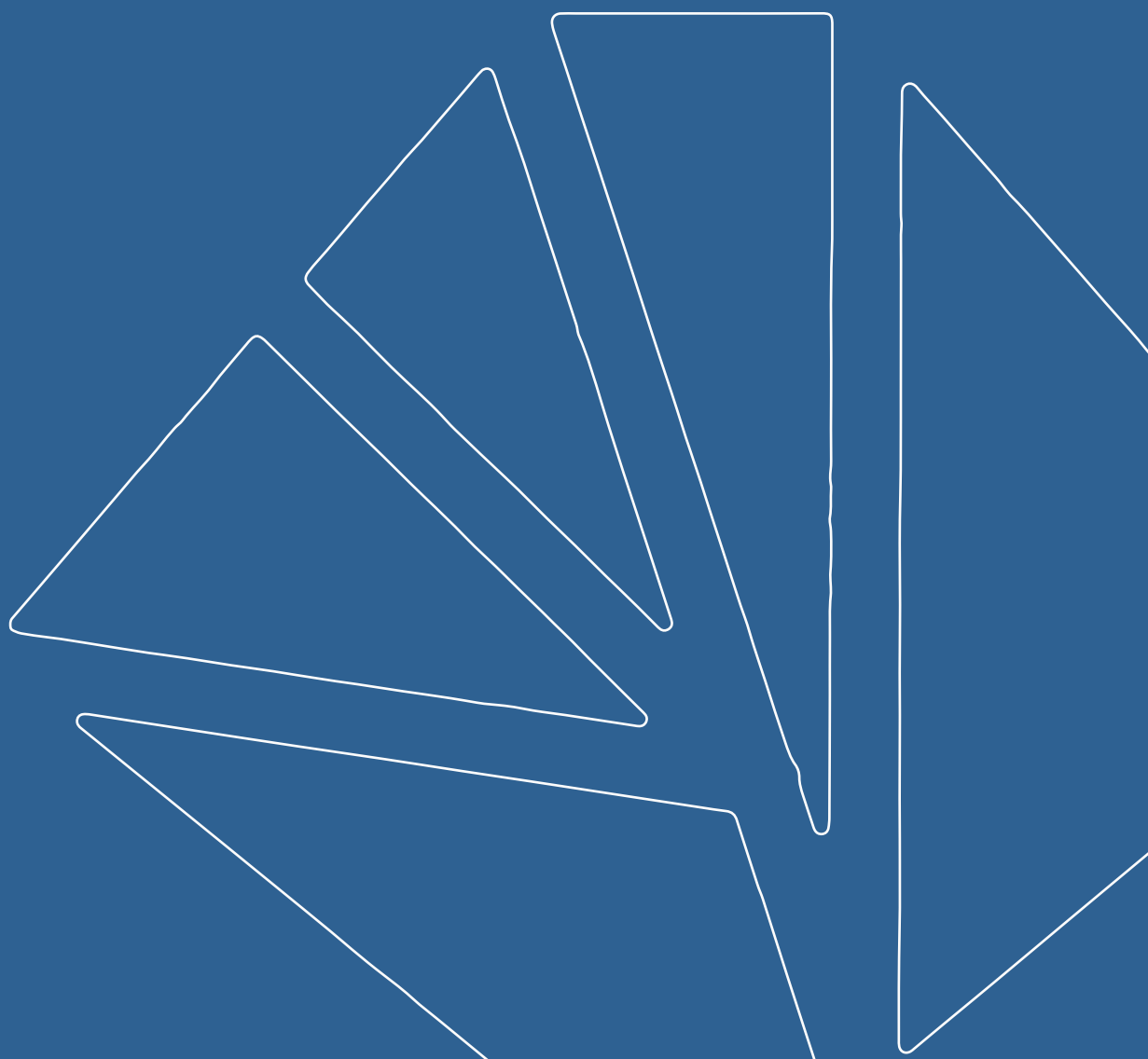
- 1193 Ανοιχτά ερμηνευτικά ρεπερτόρια σε μια διαδικασία διομαδικής επικοινωνίας: Η Έρευνα-Δράση στη διαδικασία δημοκρατικής παραγωγής λόγου
Ευαγγελία Καλεράντε, Λέλα Γώγου
- 1204 Κοινωνιολογική προσέγγιση των παιδαγωγικών πρακτικών που υλοποιούνται για τη διδασκαλία των Μαθηματικών στις ΔΥΕΠ: Μια μελέτη περίπτωσης
Αρχοντούλα Λάγιου, Άννα Ασημάκη, Γεράσιμος Κουστουράκης
- 1216 Επιμήκυνση και εγκατάλειψη των σπουδών στην τριτοβάθμια εκπαίδευση: μια εναλλακτική κοινωνιολογική προσέγγιση
Δημήτρης Σακκούλης, Άννα Ασημάκη, Γεράσιμος Κουστουράκης
- 1227 Το σχολείο ως κοινωνική και πολιτισμική κοινότητα
Αναστασία Ζήση, Γεωργία Τσάγκου, Αλέξης Βασιλομανωλάκης, Ειρήνη Σαμίου
- 1236 Στίγμα και μαθησιακές δυσκολίες
Μαρία Παλιβάνη, Παναγιώτης Γιαβρίμης
- 1246 Εφαρμογή (Χρήση) Τεχνολογιών Πληροφορίας και Επικοινωνίας στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση: Ζητήματα και Προοπτικές
Μαρίνα Σταμάτη

ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ, ΤΕΧΝΕΣ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ. ΜΟΥΣΕΙΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΨΗΦΙΑΚΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ

- 1262 Οι τέχνες στο πλαίσιο των κοινωνικών επιστημών σήμερα. Μια μεταουμανιστική προσέγγιση
Εύη Δημ. Σαμπανίκου
- 1275 Η θεματική ανάλυση σε φιλμικά κείμενα
Ιωάννης Σκοπετέας, Ευθυμία Μωραϊτου, Γιάννης Χριστοδούλου, Γεώργιος Καρυδάκης
- 1285 Σημαιολογικός Ιστός, Οντολογίες και Πολιτιστική Κληρονομιά.
Ευθυμία Μωραϊτου, Γιάννης Χριστοδούλου, Γεώργιος Καρυδάκης
- 1293 Μουσείο και τοπική κοινωνία: η περίπτωση του πανεπιστημιακού μουσείου του Ιονίου Πανεπιστημίου στην Κέρκυρα
Σταύρος Βλίζος
- 1303 Πολιτιστικές Τεχνολογίες: Η περίπτωση του Αρχαιολογικού Μουσείου Τρίπολης
Αγγελική Αντωνίου, Γιώργος Λέπουρας, Κωνσταντίνος Βασιλάκης, Μανόλης Γουάλλες, Νικόλαος Πλάτης
- 1315 Νέοι φορείς πολιτισμικής πολιτικής στην Ελλάδα της κρίσης: πολυμορφία και προοπτικές
Ελένη Πετρίτση, Ιωάννης Κάππας
- 1325 Τέχνη, τεχνολογία και δημόσιος χώρος
Δρ. Αλέξανδρος Τενεκετζής

- 1335 Η έκθεση στον πύργο του Καράβου Αλιβερίου. Σχεδιάζοντας το «παρελθόν» μέσα στο «παρόν»
Κελίδου Ελισάβετ
- 1343 Enhancing Learning with Visualization Techniques Art and War in the East Ancient Egypt, Mesopotamia and China
Elizabeth Hatziolou, Stamatia Sofiou
- 1365 Exploiting User Personas for a Cultural Serious Game based on Gardner's Multiple Intelligences Theory
Eirini Kalatha, Markos Konstantakis, George Caridakis
- 1374 Οι τελετουργίες του θανάτου στην ψηφιακή εποχή: Κοινωνικές αναπαραστάσεις στην κοινότητα του Facebook
Στεφανία Γραικούση

Πολιτισμός, Τέχνες και
Επιστήμες.
Μουσειολογία και ψηφιακή
τεχνολογία

- Οι τέχνες στο πλαίσιο των κοινωνικών επιστημών σήμερα. Μια μεταουμανιστική προσέγγιση
- Η θεματική ανάλυση σε φιλμικά κείμενα
- Σημασιολογικός Ιστός, Οντολογίες και Πολιτιστική Κληρονομιά
Το σχολείο ως κοινωνική και πολιτισμική κοινότητα
- Μουσείο και τοπική κοινωνία: η περίπτωση του πανεπιστημιακού μουσείου του Ιονίου Πανεπιστημίου στην Κέρκυρα
- Πολιτιστικές Τεχνολογίες: Η περίπτωση του Αρχαιολογικού Μουσείου Τρίπολης
- Νέοι φορείς πολιτισμικής πολιτικής στην Ελλάδα της κρίσης: πολυμορφία και προοπτικές
- Τέχνη, τεχνολογία και δημόσιος χώρος
- Η έκθεση στον πύργο του Καραβου Αλιβερίου. Σχεδιάζοντας το «παρελθόν» μέσα στο «παρόν»
- Enhancing Learning with Visualization Techniques
Art and War in the East Ancient Egypt, Mesopotamia and China
- Exploiting User Personas for a Cultural Serious Game based on Gardner's Multiple Intelligences Theory
- Οι τελετουργίες του θανάτου στην ψηφιακή εποχή: Κοινωνικές αναπαραστάσεις στην κοινότητα του Facebook

Μουσείο και τοπική κοινωνία: η περίπτωση του πανεπιστημιακού μουσείου του Ιονίου Πανεπιστημίου στην Κέρκυρα

Σταύρος Βλίζος

Αναπληρωτής Καθηγητής, Ιόνιο Πανεπιστήμιο

vlizsst@ionio.gr

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Είναι κοινός τόπος ότι οι μουσειακές δράσεις προωθούν το διάλογο και την κριτική σκέψη, το σεβασμό στην πολιτισμική πολυμορφία και την άρση του κοινωνικού αποκλεισμού, την ισότητα και τη συνεργασία. Τα μουσεία μπορούν, δηλαδή, να ενισχύσουν την κοινωνική βιωσιμότητά τους αντανακλώντας την ποικιλομορφία της κοινωνίας που τα περιβάλλει σε όλες τις δράσεις τους και συσχετίζοντάς τα δυναμικά με αυτήν.

Στο παραπάνω πλαίσιο εντάσσεται και η συγκρότηση το 2015 της Ομάδας Μουσειολογίας του Ιονίου Πανεπιστημίου στην Κέρκυρα, η οποία διαδραματίζει πια ιδιαίτερα ενεργό ρόλο στη μείωση των αποστάσεων μεταξύ της τοπικής κοινότητας, των τοπικών μουσείων και του πανεπιστημίου. Στο ίδιο πνεύμα και με αφορμή τις συλλογές του λειτουργεί από τον Ιανουάριο του 2019 το Μουσείο του Ιονίου Πανεπιστημίου. Η μεγαλύτερη πρόκληση που αντιμετωπίζει το νέο αυτό μουσείο είναι η διείσδυση στην καθημερινότητα της τοπικής κοινωνίας και αποδοχή του από αυτή, τη στιγμή που η αλληλεπίδραση μεταξύ της ακαδημαϊκής και της τοπικής κοινότητας μοιάζει ακόμα αδύναμη.

Στην παρούσα έρευνα θα παρουσιαστούν τα παραπάνω φαινόμενα και θα αναπτυχθεί η ιδέα της δημιουργίας ενός πυκνού δικτύου συνεργασίας μεταξύ του Πανεπιστημιακού Μουσείου και του Ιονίου Πανεπιστημίου εν γένει, με τα τοπικά μουσεία και την Κερκυραϊκή κοινωνία ειδικότερα. Από την αρχή έγινε αντιληπτό ότι αυτή η ενεργώς ανάμειξη στα πολιτιστικά του νησιού λειτούργησε ως ένα μοντέλο διαχείρισης πολιτιστικής κληρονομιάς που μπορεί να αναζωογονήσει τη γνώση και την εκπαίδευση ως ένα πολύτιμο παράδειγμα παρέμβασης στην κοινωνική πραγματικότητα μέσω του πολιτισμού.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: Μουσειολογία, πανεπιστημιακό μουσείο, Κέρκυρα, τοπική κοινωνία

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στον διεθνή και ελληνικό χώρο επικρατούν πια συνθήκες αβεβαιότητας με κοινωνικά προβλήματα να πλήττουν όλο και μεγαλύτερες πληθυσμιακές ομάδες, ιδιαίτερα κατά την τελευταία δεκαετία. Σε αυτή την εποχή της γενικευμένης κρίσης, τα μουσεία αναζητούν νέους δρόμους επικοινωνίας με τον άνθρωπο. Σήμερα τίθενται πολύ επιτακτικά και εκ νέου θεμελιώδη ερωτήματα για τον τρόπο λειτουργίας του μουσείου αφού αυτό συνιστά έναν δυναμικά εξελισσόμενο παράγοντα που επηρεάζεται από τις, και επενεργεί στις κοινωνικά μεταβαλλόμενες συνθήκες.

Το μουσείο και η μουσειολογία με κοινωνικό πρόσταγμα είναι, φυσικά, ένα ζήτημα που έχει αναλυθεί και προβληθεί τόσο στην βιβλιογραφία όσο και στην πρακτική εφαρμογή διεξοδικά

κατά το παρελθόν. Ήδη από τις δεκαετίες του 1980 και 1990 με τους Georges Henri Rivière (Rivière, κ.ά. 1989) και Zbyněk Stránský (Stránský, 1995), και πρόσφατα από τους André Desvallées και François Mairesse (Desvallées & Mairesse, 2012), καθώς και τον Graham Black (Black, 2012) τέθηκαν οι βασικοί άξονες ενός σαφώς κοινωνικού προσανατολισμού του μουσείου.

Εκεί, όμως, που αποτυπώθηκε αυτός ο χαρακτήρας με τον πιο σαφή και δυναμικό τρόπο ήταν κατά το 18ο διεθνές συνέδριο του διεθνούς κινήματος για τη Νέα Μουσειολογία (MINOM). Εδώ, στο λεγόμενο ψήφισμα της Cordoba 2017 (Ribotta, 2017· Heslip, 2017), το κεντρικό σημείο αναφοράς ήταν η φράση: «A Museology that is not life-oriented is not worthy» (Cordoba, 2017· Ribotta, 2017, σσ. 55-56). Κάθε μουσειολογική και μουσειακή πρακτική συνεπάγεται, δηλαδή, μια ηθική δέσμευση που πρέπει να εξετάζει τη συμμετοχή όλων στη διαδικασία λήψης αποφάσεων που σχετίζονται με όλο το φάσμα λειτουργίας ενός μουσείου (Waterton & Watson, 2011, σ. 2), όπως π.χ. τη χρήση, την έκθεση, την ερμηνεία και τον προορισμό των αντικειμένων, καθώς και με τις δράσεις που πραγματοποιούνται εκεί.

Η ανωτέρω διακήρυξη εστιάζει, όμως, και σε απολύτως επίκαιρα θέματα: Τα μουσεία και η μουσειολογία πρέπει να γίνουν δυναμικοί χώροι συζήτησης για την αντιμετώπιση κάθε σύγχρονου φαινομένου όπως π.χ. του ρατσισμού, της ομοφυλοφοβίας, του σεξισμού, της καταστροφής του περιβάλλοντος, της προσφυγικής κρίσης κ.ά. Μεθοδολογικά, δηλαδή, ο στόχος πρέπει να είναι η κατανόηση των ιδιαιτεροτήτων μιας κοινωνίας για να υπάρξει η δυνατότητα διαμόρφωσης κατάλληλων τρόπων παρέμβασης σε αυτήν (Bourke, 2012).

Στην Ελλάδα, αν και η συζήτηση για τον νέο, κοινωνικό ρόλο του μουσείου και του πολιτιστικού χώρου γενικότερα έχει εδραιωθεί, εξακολουθούν να υφίστανται, δυστυχώς, περιβάλλοντα που διαπνέονται από τις αντιλήψεις του 19^{ου} και του πρώιμου 20^{ου} αιώνα. Προβληματισμοί για το κοινό και τις ιδιαιτερότητές του, για τον ανθρωποκεντρικό, δηλαδή, πρώτα από όλα ρόλο του μουσείου, παραμένουν στο περιθώριο αναδεικνύοντας έτσι μια δυσκολία αποδοχής των κανόνων που έχουν θεσπισθεί σε διεθνές και εθνικό επίπεδο (Μπούνια, 2010, σσ. 40-41).

Μια κατηγορία μουσείων που μπορεί να συμβάλει θετικά στους προβληματισμούς που αναφέρθηκαν παραπάνω, είναι αυτή του πανεπιστημιακού μουσείου. Αυτό, από τη φύση του επικεντρώνεται μεν σε ένα ειδικό ακροατήριο αλλά στους στόχους του κυριαρχεί πλέον ο προσανατολισμός προς το ευρύ κοινό και τον κοινωνικό ρόλο του μουσείου (Kozak, 2016). Αυτή η κατεύθυνση έχει αναδειχθεί σε κυρίαρχο στόχο όπως προβάλλεται και μέσα από τις ποικίλες έρευνες που δημοσιεύονται κάθε χρόνο στα Proceedings of the Conference of the International Committee of ICOM for University Museums and Collections (UMAC) από το 2001 και εξής.

Σε αυτές τις μελέτες έχει υπογραμμισθεί συχνά ότι τα πανεπιστημιακά μουσεία και οι συλλογές τους αντιπροσωπεύουν ένα πολύ σημαντικό μέρος της ανάπτυξης των ίδιων των επιστημών, αντικατοπτρίζοντας, όμως, παράλληλα και τον τρόπο με τον οποίο οι κοινωνίες κατανοούν τον κόσμο και την κατασκευασμένη γνώση (Kozak, 2016). Κατά τη διάρκεια της εξέλιξής τους, τα πανεπιστήμια και τα μουσεία τους έχουν διαμορφώσει και ακολουθήσει φυσικά διαφορετικές παραδόσεις. Κάποιοι προσέγγισαν το ευρύ κοινό ως μηχανήμα και άλλοι το αντιμετώπισαν ως ένα δίκτυο για τη δημιουργία γνώσης. Σήμερα, υπό τις ρευστές και συνεχώς μεταβαλλόμενες κοινωνικοπολιτικές εξελίξεις στην Ευρώπη και τον υπόλοιπο κόσμο, είναι κοινώς αποδεκτό ότι τα πανεπιστημιακά μουσεία πρέπει να συνεργάζονται, όχι μόνο εντός του ιδρύματος με το ειδικό κοινό τους,

αλλά και με άλλες οργανώσεις πολιτιστικής κληρονομιάς και συλλογικότητες που το περιβάλλουν, πρωτίστως, δηλαδή, με τις τοπικές κοινωνίες.

Η μουσειολογική έρευνα εστιάζει, λοιπόν, κυρίως στο πως το πανεπιστήμιο αντιλαμβάνεται το ρόλο του μουσείου του στο ευρύτερο κοινωνικό πλαίσιο και επιπλέον, στο πως οι νέες ερμηνευτικές προσεγγίσεις στην κοινωνιολογία, την ιστορία, στις μελέτες διαχείρισης της κληρονομιάς και στις επιστήμες γενικότερα, ορίζουν και διαμορφώνουν τη σχέση μεταξύ του πανεπιστημίου και του μουσείου του (Maison, 2013).

Πέρα, όμως, από αυτή την θεωρητική και σχεδόν εξιδανικευμένη προσέγγιση η καθημερινότητα αναδεικνύεται διαφορετική: Ένα πανεπιστημιακό μουσείο το οποίο μόνο σπάνια μπορεί να εντάξει το ευρύ κοινό στην καθημερινότητά του! Με αφορμή αυτή, ακριβώς, τη διάσταση στην παρούσα μελέτη η έρευνα επικεντρώνεται σε δύο θέματα:

1. Στο πώς ένα πανεπιστημιακό μουσείο όπως αυτό του Ιονίου πανεπιστημίου, προβάλλοντας τις συμμετοχικές διαδικασίες ανάπτυξης και εξέλιξής του, μπορεί να αποτελέσει ένα πρότυπο για τα υπόλοιπα μουσεία της Κέρκυρας, μετατρέποντάς τα παράλληλα σε εργαστήρια πειραματισμών και δημιουργικότητας για να ενεργοποιηθεί η τοπική κοινωνία και να ενσωματωθεί στο πολιτιστικό γίγνεσθαι.
2. Στην απελευθέρωση των κριτικών και δημιουργικών ικανοτήτων μελών της πανεπιστημιακής κοινότητας και της τοπικής κοινωνίας γενικότερα ως μοχλός ανάπτυξης ενός πολιτιστικού διαλόγου και παραγωγής γνώσης.

ΟΙ «ΜΟΥΣΕΙΑΚΕΣ ΣΥΛΛΟΓΕΣ ΤΟΥ ΙΟΥΝΙΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ»

Το Πανεπιστημιακό Μουσείο του Ιονίου Πανεπιστημίου ιδρύθηκε στις 29 Ιανουαρίου 2019 με τη δημοσίευση της απόφασης 5175 σχετικά με τον Εσωτερικό Κανονισμό Λειτουργίας του στην εφημερίδα της κυβερνήσεως (ΦΕΚ 144/29.01.2019/τ.Β'). Εδώ προσδιορίζονται με λεπτομέρεια η υπόσταση, ο τρόπος λειτουργίας και οι στόχοι του μουσείου, ενώ λίγο αργότερα, τον Μάρτιο του ίδιου έτους, καθορίστηκε και η διοικητική δομή του στην οποία συμμετέχουν ο Διευθυντής και η πενταμελής Επιτροπή Μουσείου. Επειδή η Επιτροπή δεν έχει εκτελεστική αρμοδιότητα μπορεί να αναφέρεται τεκμηριωμένα στον Πρύτανη ή τη Σύγκλητο του Ιδρύματος για κάθε ζήτημα που προκύπτει και δεν επιλύεται σε επίπεδο διεύθυνσης Μουσείου.

Είναι φανερό, πως με την ίδρυσή του ο νέος οργανισμός εντάσσεται στην κατηγορία των ιδρυμάτων που προσεγγίζουν το θέμα της διοίκησης και διαχείρισης της πολιτιστικής κληρονομιάς εκ των άνω με προσανατολισμό την επίτευξη εκπαιδευτικών στόχων εντός της ακαδημαϊκής κοινότητας. Ένα σχήμα, δηλαδή, που θεωρητικά προβάλλει μια εσωστρέφεια και απομόνωση, απομακρύνοντας την τοπική Κερκυραϊκή κοινωνία από το περιβάλλον του.

Ο παράγοντας που έδωσε την δυνατότητα στους υπεύθυνους του πανεπιστημιακού μουσείου να αναιρέσουν την παραπάνω διαπίστωση και να αντιστρέψουν τους όρους προς την κατεύθυνση της εξωστρέφειας και συμπεριληπτικότητας, είναι η αξιοποίηση του περιεχομένου και του υλικού του νέου μουσείου. Στην αρχική του μορφή το μουσείο σήμερα αποτελείται, από τρεις συλλογές:

1. Την «Συλλογή της Τυπογραφίας», η οποία αποτελείται από τυπογραφικές μηχανές, μηχανήματα κοπής χαρτιού, ένα τραπέζι βιβλιοδεσίας, μηχανές γραφείου, τυπογραφικά εργαλεία

και ένα σύνολο τεσσάρων εκτυπωτικών πλακών τετραχρωμίας.

2. Την «Συλλογή Ιστορίας του σχολείου και της Εκπαίδευση», με αυθεντικά αντικείμενα και αρχαικό υλικό που σχετίζεται με το σχολικό εξοπλισμό και τη λειτουργία των σχολείων της Κέρκυρας και είχε χρησιμοποιηθεί για την εκπαίδευση προηγούμενων μαθητικών γενεών.
3. Την «Συλλογή ψηφιακού Πολιτισμού». Πρόκειται για δημιουργίες εικονικής πραγματικότητας με τρισδιάστατη μοντελοποίηση με στόχο την αναπαράσταση τόσο του ανθρωπογενούς όσο και του φυσικού περιβάλλοντος. Τη συλλογή συνοδεύουν επιλεγμένα αντικείμενα και σκηνές ενδιαφέροντος με σύγχρονες τεχνολογίες Εικονικής και Επαυξημένης πραγματικότητας καθώς και αντικείμενα-τεκμήρια τρισδιάστατης σχεδίασης και εκτύπωσης. Επιπλέον, σε αυτή τη συλλογή συγκαταλέγονται νέες καλλιτεχνικές μορφές οπτικοακουστικής έκφρασης και επεξεργασίας του ήχου και της εικόνας.

Η ύπαρξη αυτών των συλλογών ανάγεται στη συλλεκτική δραστηριότητα, την πολιτιστική διπλωματία και τη δημιουργικότητα μεμονωμένων μελών της ακαδημαϊκής κοινότητας του Ιονίου Πανεπιστημίου. Με αυτό τον τρόπο συγκεντρώθηκαν στο Τμήμα Αρχειονομίας, Βιβλιοθηκονομίας και Μουσειολογίας μηχανές, εργαλεία και αντικείμενα που σχετίζονται με διάφορες φάσεις της τυπογραφίας. Το σύνολο αυτών των εκθεμάτων προοριζόταν εξ αρχής να υπηρετεί δύο στόχους:

Στόχος πρώτος, ήταν να χρησιμεύει ως εποπτικό υλικό σε μαθήματα, κυρίως στην Ιστορία του Βιβλίου και της Τυπογραφίας και τη Βιβλιολογία, και δευτερευόντως στην Αρχειονομία. Ο δεύτερος στόχος ήταν να προσδίδουν ως μουσειακά αντικείμενα ένα είδος αίγλης στους χώρους του Τμήματος εμπνέοντας σεβασμό στους χώρους αυτούς, να προκαλούν τη φιλομάθεια και να εξοικειώνουν φοιτητές και επισκέπτες με παλαιότερες φάσεις των τεχνολογιών της πληροφορίας, για να γνωρίσουν τους προδρόμους των σύγχρονων μέσων που βασίζονται στην ψηφιακή τεχνολογία. Με τον δεύτερο αυτό στόχο σχετίζεται και το Εργαστήριο Τεχνολογιών της Πληροφορίας, στους σκοπούς του οποίου περιλαμβανόταν εξ αρχής η δημιουργία ενός σχετικού Μουσείου.

Αντίστοιχα, η προσπάθεια της σύνδεσης του βασικού γνωστικού αντικείμενου του Ιονίου Πανεπιστημίου, αυτού της Μουσειολογίας, με την τοπική μουσειακή πραγματικότητα, οδήγησε στη συγκρότηση της Ομάδας Μουσειολογίας (<https://museologyionio.wordpress.com/>) και τη διαμόρφωση μιας πολιτιστικής πολιτικής η οποία επικεντρωνόταν σε μια στενή σχέση συνεργασίας μεταξύ της ακαδημαϊκής κοινότητας, κυρίως των φοιτητών, με τους φορείς της τοπικής πολιτιστικής παραγωγής. Αποτέλεσμα αυτού είναι, ανελλιπώς από το 2015, οι εμπλεκόμενοι πανεπιστημιακοί – διδάσκοντες και φοιτητές – και τοπικοί φορείς, μέσα από μια διαδικασία διαλόγου να σχεδιάζουν και να υλοποιούν δράσεις στα μουσεία της Κέρκυρας, να οργανώνουν συναντήσεις στις οποίες κατατίθενται προβληματισμοί για τη λειτουργία των τοπικών μουσείων και καταγράφονται προτάσεις για την βελτίωσή τους, ενώ διενεργούνται πειραματικές έρευνες κοινού για τη συγκέντρωση πληροφοριών από την τοπική κοινωνία σχετικά με την μουσειακή πραγματικότητα που την περιβάλλει. Απώτερος σκοπός ήταν, και εδώ, η ίδρυση του πανεπιστημιακού μουσείου ως σημείο αναφοράς στα μουσειακά και πολιτιστικά τεκτονόμενα της Κέρκυρας.

Αμφότερες οι κινήσεις εστίασαν, λοιπόν, στους δύο βασικούς παράγοντες λειτουργίας του πανεπιστημιακού μουσείου: την παραγωγή γνώσης και την αναφορά στο ευρύτερο κοινωνικό πλαίσιο. Έτσι, η παραπάνω διαδικασία επέτρεψε να δημιουργηθεί εκ των προτέρων ένα ισχυρό υπόβαθρο πάνω στο οποίο μπορούν τώρα πια να στηριχθούν οι δραστηριότητες και τα προγράμματα

του νέου μουσείου. Επιπλέον, στο σύντομο διάστημα λειτουργίας του μουσείου έχει διαμορφωθεί ήδη η πεποίθηση ότι μουσειακή πολιτική δεν θα ορίζεται πια αποκλειστικά από αυτά τα όργανα αλλά, αντίθετα, μέσα από τη συμμετοχή των κοινωνικών ομάδων, φορέων, συλλόγων και πολιτών της Κέρκυρας σε κάθε διαδικασία ανάπτυξης και εξέλιξης του μουσείου.

Μέσω της «ανατροπής» της διοικητικής ιεραρχίας και μιας προσέγγισης που πηγάζει από τη βάση επιχειρείται, λοιπόν, η διαμόρφωση νέων αντιλήψεων «εντός και εκτός των τειχών» σχετικά με το μουσείο και τον ρόλο της κοινωνίας που το περικλείει.

ΣΥΜΠΕΡΙΛΗΨΗ-ΣΥΜΜΕΤΟΧΙΚΟΤΗΤΑ

Οι συμμετοχικές και συνεργατικές προσεγγίσεις στη μουσειακή πρακτική έχουν αναπτυχθεί τα τελευταία δεκαπέντε χρόνια με σημείο αναφοράς το βιβλίο της Nina Simon, *The Participatory Museum* (2010). Είναι κοινός αποδεκτό ότι οι συμμετοχικές προσεγγίσεις είναι πια απαραίτητες για να μετατραπεί το μουσείο σε έναν οργανισμό που εμπλέκεται ενεργά στη ζωή της κοινότητας και ενδιαφέρεται να παράσχει βήμα στο κοινό, να δημιουργήσει μόνιμους δεσμούς με το κοινό, να βελτιώσει την πρόσβαση και να ενθαρρύνει την μεγαλύτερη δυνατή συμμετοχή από την κοινότητα (Brown, 2017).

Για να επιτευχθεί αυτή η μετατροπή απαιτείται κυρίως η διάθεση για έναν ανοιχτό, ειλικρινή και συνεχή διάλογο μέσω του οποίου θα προσεγγίζονται όλα τα ζητήματα λειτουργίας του μουσείου: για το νόημα και την ερμηνεία των αντικειμένων, τον σχεδιασμό της μουσειολογικής και μουσειογραφικής μελέτης, τον προγραμματισμό και την υλοποίηση δράσεων κ.ά. Μια πρώτη προσέγγιση αυτής της πολιτικής από το νεοϊδρυθέν πανεπιστημιακό μουσείο επιχειρήθηκε με αφορμή τις εκδηλώσεις για τον εορτασμό της Διεθνούς Ημέρας Μουσείων το Μάιο του 2019.

Τόσο η διαδικασία οργάνωσης των δράσεων όσο και η υλοποίηση και αξιολόγησή τους περιλάμβανε τη συμμετοχή όλων, όπως τα μέλη του ΚΑΠΗ Κέρκυρας στην θεματική ξενάγηση και συζήτηση στην συλλογή τυπογραφίας, τους άλλους μουσειακούς οργανισμούς στην οργάνωση της στρογγυλής τράπεζας με θέμα τις «Νέες προσεγγίσεις σε θέματα μουσειολογίας και διαχείρισης πολιτιστικής κληρονομιάς», τους ανθρώπους των τοπικών τυπογραφείων, βιβλιοθηκών και μουσείων στην ανοιχτή συζήτηση σχετικά με τη τυπογραφία στην Κέρκυρα και την διάσωση της τέχνης μέσω των μουσείων, και, τέλος, την Μονάδα Συμβουλευτικής και Στήριξης φοιτητών Ιονίου Πανεπιστημίου και την Πινακοθήκη του δήμου Κέρκυρας στους χώρους της οποίας υλοποιήθηκε το βιωματικό εργαστήριο «Οι πολλαπλοί μας Εαυτοί στο Μουσείο».

Η συζήτηση, ανάμεσα σε άλλα, για την ερευνητική διάσταση αυτών των δραστηριοτήτων και τους στόχους της μουσειακής πολιτικής του νέου φορέα διεξήχθη στο πλαίσιο της ομιλίας της Νίκης Νικονάνου με θέμα το «Συμμετοχικό και συμπεριληπτικό μουσείο: προσκλήσεις και προοπτικές για την μουσειοπαιδαγωγική»

Νωρίτερα από τα παραπάνω, από τον Φεβρουάριο έως και τον Μάιο του 2019, το μουσείο ξεκινώντας τη διαδικασία δημιουργίας ενός ισχυρότερου και μακράς διάρκειας δεσμού με την κοινότητα προχώρησε και σε μια πρώτη συστηματική έρευνα κοινού: μια έρευνα, με στόχο να διερευνήσει τι και πώς οι επισκέπτες του μουσείου θέλουν να μάθουν, μια συγκέντρωση απόψεων των πολιτών για το πώς οι ίδιοι ερμηνεύουν το έκθεμα, κ.ά. Αποτελεί το πρώτο βήμα μιας έρευνας κοινού

μακράς διάρκειας μέσω στοχευμένων ερωτηματολογίων και επισκοπήσεων, ώστε να προσφέρει τελικά σε κάθε ενδιαφερόμενο και αρμόδιο ένα σενάριο και ένα προσχέδιο μελλοντικών πολιτικών, και να εφοδιάσει τους ανθρώπους του μουσείου με τις απαραίτητες δεξιότητες, προκειμένου να παρέχουν υπηρεσίες προσανατολισμένες στο κοινό.

Η πολιτική της συμμετοχικότητας στην περίπτωση του Πανεπιστημιακού Μουσείου του Ιονίου Πανεπιστημίου συνίσταται, επιπλέον, στη διαμόρφωση ενός οργανωτικού συστήματος με υπομονάδες. Μέσα από μια ανοιχτή πρόσκληση για διάλογο ακολούθησε η οργάνωση Ομάδων Εργασίας οι οποίες δεν λειτουργούν αυτόνομα αλλά συνδέονται μεταξύ τους αφού αντανακλούν τους ποικίλους στόχους του μουσείου. Οι ομάδες που συστάθηκαν εστιάζουν στα εξής θέματα:

- Άυλη πολιτιστική κληρονομιά και προφορική ιστορία για την τυπογραφία στην Κέρκυρα
- Ιστορία του σχολείου και της εκπαίδευσης
- «Ψηφιακός» Πολιτισμός/Τέχνες
- Μόνιμες έρευνες επισκεπτών, μέθοδοι διαχείρισης επισκεπτών
- Μουσεία και ψυχική υγεία
- Εμφύχωση
- Νέες τάσεις στα μουσεία του 21ου αιώνα

Στους άμεσους στόχους της δραστηριοποίησης αυτών των ομάδων συγκαταλέγεται η κατάθεση ερευνητικού υλικού που θα είναι αξιοποιήσιμο από το ειδικό και μη κοινό, καθώς και η ολοένα και αυξανόμενη συμμετοχή του κοινού, είτε ατομικά είτε μέσα από συλλογικότητες, στις παραπάνω διαδικασίες. Ειδικά σε ότι αφορά την συνεργασία με τρίτους, αυτό περιλαμβάνει και την παραχώρηση πρωτοβουλίας και φωνής στους τελικούς χρήστες για μια ουσιαστική παρέμβαση εκ μέρους τους.

ΔΙΚΤΥΩΣΗ

Μια άλλη παράμετρος της μουσειακής πολιτικής του νέου πανεπιστημιακού μουσείου μέσω της οποίας προβάλλεται ο στόχος της όσο το δυνατό ευρύτερης διάχυσης του ρόλου του στην Κέρκυρα, είναι αυτή της διαμόρφωσης ουσιαστικών δεσμών με τους άλλους τοπικούς μουσειακούς οργανισμούς και τους επαγγελματίες στον τομέα της διαχείρισης της πολιτιστικής κληρονομιάς, με στόχο την διάδοση της πληροφορίας, την διεύρυνση των ορίων της γνώσης και την ανάπτυξη νέων περιεχομένων στην έρευνα.

Κρίνεται αναγκαίο, η συμμετοχική διαδικασία πέρα από την κοινωνική βάση να αναπτύσσεται παράλληλα και μεταξύ των φορέων ως ένας δεύτερος πόλος παρέμβασης στην κοινωνικο-πολιτική πραγματικότητα της Κέρκυρας. Εκείνοι που θα μπορούσαν να συμμετέχουν σε μια τέτοια διαδικασία ανήκουν σε δύο βασικές κατηγορίες μουσείων: σε αυτή των επίσημων, «αναγνωρισμένων» από το Υπουργείο Πολιτισμού, όπως το Αρχαιολογικό Μουσείο, το Μουσείο Παλαιόπολης, το Μουσείο Αντιβουνιώτισσας (μαζί με τη βυζαντινή συλλογή στο παλαιό φρούριο), το Μουσείο Ασιατικής Τέχνης και η Εθνική Πινακοθήκη. Στην άλλη κατηγορία κατατάσσονται τα μουσεία που θα μπορούσαν να ακολουθήσουν την διαδικασία αναγνώρισης από το Υπουργείο Πολιτισμού: τα Μουσεία Καποδίστρια και Σολωμού, το Λαογραφικό Μουσείο Σιναράδων «Νίκος Πακτίτης», το

Σχολικό Μουσείο Κέρκυρας, το Μουσείο Χαρτονομισμάτων Ιονικής Τραπέζης της Alpha Bank, η Πινακοθήκη του δήμου Κέρκυρας και το Αχιλλειον.

Ποια είναι, όμως, τα κοινά σημεία που θα ευνοούσαν μια διαδικασία συνεργασίας και δικτύωσης μεταξύ των παραπάνω οργανισμών, και ποιες είναι οι προοπτικές που διαμορφώνονται μέσα από μια επιτυχημένη πορεία; Ποιες είναι οι διαφορές που θα εμπόδιζαν τις συνέργειες και ποιο είναι, τελικά, το σχήμα που κρίνεται βιώσιμο;

Σε κάθε περίπτωση υπερισχύουν, τουλάχιστον σε αυτή τη χρονική στιγμή, οι παράγοντες που θα εμπόδιζαν την εξέλιξη προς μια κοινή προσπάθεια διαμόρφωσης ενός νέου μοντέλου συν-διχείρισης της τοπικής πολιτιστικής κληρονομιάς. Πέρα από τον κοινό γεωγραφικό προσδιορισμό και αντικατοπτρισμό της εξέλιξης του τοπικού κερκυραϊκού πολιτισμικού τοπίου, οι διαφορές μεταξύ των παραγόντων είναι καίριες και επικεντρώνονται σε θέματα θεσμικής υπόστασης, οικονομικών μεγεθών, τρόπου λειτουργίας και, τέλος, στις εκθεσιακές πρακτικές.

Η προσπάθεια προς την κατεύθυνση της δικτύωσης των μουσειακών οργανισμών της Κέρκυρας ξεκίνησε με πρωτοβουλία της Ομάδας Μουσειολογίας του Ιονίου Πανεπιστημίου τον Μάρτιο του 2017, όταν σε συνεργασία με το Μουσείο Χαρτονομισμάτων Ιονικής Τραπέζης της Alpha Bank και μετά από έναν διάλογο με κάθε μουσείο ξεχωριστά, διοργανώθηκε μια ημερίδα με θέμα «Τα μουσεία της Κέρκυρας συνομιλούν: προκλήσεις και προοπτικές».

Ένα πρώτο συμπέρασμα αυτής της ανοιχτής συζήτησης ήταν ότι κυριαρχούν οι ελλείψεις και ότι απουσιάζουν οι σύγχρονες μουσειολογικές πρακτικές. Αντιστρέφοντας αυτή την αρνητική εικόνα, η καταγραφή των προβλημάτων προκάλεσε τη συνέχεια του διαλόγου με απώτερο σκοπό την διερεύνηση δυνατοτήτων συνεργασίας των μουσείων μεταξύ τους, καθώς και με το Ιόνιο Πανεπιστήμιο, για να ξεπεραστούν οι δυσκολίες και για να υλοποιηθούν κοινοί μελλοντικοί στόχοι. Η αξίωση δημιουργίας ενός δικτύου μουσείων της Κέρκυρας συζητήθηκε στη συνέχεια κατά το ίδιο έτος δύο φορές ακόμα υπό την αιγίδα του Δήμου Κέρκυρας, δυστυχώς, χωρίς αποτέλεσμα.

Ιδιαίτερα στο θέμα της εξωστρέφειας η διαδικασία της δικτύωσης του πανεπιστημιακού μουσείου δεν περιορίζεται, φυσικά, μόνο την τοπική πραγματικότητα. Βάση στρατηγικού σχεδιασμού για την ανάπτυξη συνεργασιών, κρίνεται αναγκαία η ένταξή του στο δίκτυο των πανεπιστημιακών μουσείων της Ελλάδας, στο ευρωπαϊκό δίκτυο ακαδημαϊκής κληρονομιάς UNIVERSEUM (European Academic Heritage Network), καθώς και στην επιτροπή για τα πανεπιστημιακά μουσεία και τις συλλογές UMAC του διεθνούς συμβουλίου μουσείων ICOM.

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΥΝΑΦΗ ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ

Αλληλένδετο με το θέμα της δικτύωσης και για να επιτευχθούν οι στόχοι που αναφέρθηκαν παραπάνω, το πανεπιστημιακό μουσείο του Ιονίου Πανεπιστημίου προβάλλει μέσω της διπλωματίας του, την ανάγκη διαμόρφωσης κλίματος αμοιβαίας εμπιστοσύνης, κατανόησης και ευελιξίας στην αποδοχή προγραμμάτων άλλων μουσείων, με τρόπους που απηχούν τα κοινωνικοπολιτικά πλαίσια. Ο μουσειακός πολιτισμός ως ήπια δύναμη παρέμβασης σε πολιτιστικούς χώρους με στόχο την ενίσχυση του διαλόγου, ήταν η διάσταση που ώθησε ήδη κατά το πρώτο έτος λειτουργίας του το νέο μουσείο σε μια προγραμματική συνεργασία με το Σχολικό Μουσείο Κέρκυρας, υλοποιώντας την ίδια στιγμή στόχους που αναφέρονται στον Εσωτερικό Κανονισμό Λειτουργίας των μου-

σειακών συλλογών του Ιονίου Πανεπιστημίου.

Εξ αρχής η διαδικασία και η μεθοδολογία που ακολουθήθηκε στο συγκεκριμένο πλαίσιο διακατέχονταν από ένα πνεύμα ισότιμης συμμετοχής. Δεν υπήρξε ποτέ αφορμή να αναπτυχθεί από κανέναν εκ των δύο φορέων μια δυναμική εξουσίας αφού οι αποφάσεις ελήφθησαν μέσα από κοινή συναίνεση. Επιπλέον, είναι φανερό ότι και οι δύο φορείς ωφελούνται αφού η ακαδημαϊκή κοινότητα αποκτά έναν επιπλέον «εργαστηριακό» χώρο πειραματισμών και στο Σχολικό Μουσείο προσδίδεται μια ακαδημαϊκή υπόσταση. Το νέο αυτό μοντέλο συνεργασίας προσβλέπει, τέλος, και στην συν-επιμέλεια των συλλογών όχι μόνο μεταξύ των δύο φορέων αλλά και με ομάδες εκτός αυτών.

ΑΝΘΡΩΠΙΝΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ

Στην εποχή του ανθρωποκεντρικού μουσείου η συνεχής αναζήτηση ερεισμάτων εκ μέρους του φορέα και η προσφορά τους στον πολίτη για να τον ωθήσει να συμμετάσχει και εκείνος ως εθελοντής ενεργά στη διαμόρφωση της αντίληψης για το τι είναι πολιτιστική κληρονομιά και ποιος δικαιούται να συμμετέχει στη διαχείρισή της, αποτελεί μια ακόμα προτεραιότητα. Στην περίπτωση του πανεπιστημιακού μουσείου οι προσπάθειες στρέφονται στην ένταξη πρωτίστως των φοιτητών αλλά και ανθρώπων από την τοπική κοινωνία (κυρίως μέσα από συλλογικότητες) στην καθημερινή λειτουργία του οργανισμού.

Όπως καταδεικνύεται στις σχετικές έρευνες αυτή η κίνηση χαρακτηρίζεται από μια αμφίδρομη σχέση σεβασμού και κέρδους. Στο μουσείο δημιουργείται ένας αέναος κύκλος δημιουργικής αλλά και πρακτικής παρέμβασης τρίτων, ενώ οι εθελοντές βιώνουν μέσα από μια συλλογική διαδικασία την ικανοποίηση της παραγωγής και κατανάλωσης του προϊόντος στο πλαίσιο του οποίου εκείνοι πρωταγωνίστησαν (Orr, 2006. Deery κ.ά. 2011).

Όπως αναφέρθηκε αρχικά, ο βασικός μοχλός εκκίνησης της διαδικασίας ίδρυσης του πανεπιστημιακού μουσείου ήταν η Ομάδα Μουσειολογίας του Ιονίου Πανεπιστημίου. Οι φοιτητές αλλά και εθελοντές του ευρύτερου πολιτιστικού γίνεσθαι της Κέρκυρας είναι ακριβώς εκείνοι που νιώθουν πιο άμεσα τον σφυγμό των καιρών και των αλλαγών, προσδίδοντας έτσι μια μοναδική δυναμική στο έργο του πανεπιστημιακού μουσείου. Προσφέροντας σε αυτό το ανθρώπινο δυναμικό ευκαιρίες για δημιουργικότητα, το μουσείο στον αντίποδα εξασφαλίζει μια συνεχή ροή ξεχωριστών δράσεων που αγγίζουν τη σημερινή πραγματικότητα και, ως εκ τούτου, μια συνεχώς αυξανόμενη αλληλεπίδραση με το ευρύ κοινό της Κέρκυρας.

Το μουσείο ενθαρρύνει τους φοιτητές, μέσω του εθελοντισμού και της πρακτικής άσκησης, παρέχοντας τους ένα ενδιαφέρον περιβάλλον πειραματισμού, εμπειρίας και καινοτομίας. Έχει ξεκινήσει μια μόνιμη προσπάθεια οι φοιτητές και οι εθελοντές να εκπαιδεύονται για να συμμετέχουν ως εμπυχωτές σε εκπαιδευτικά προγράμματα αλλά και στον σχεδιασμό τους, στην δημιουργία ειδικών δραστηριοτήτων, στην τεκμηρίωση, στην οργάνωση των εκθέσεων, στη φωτογράφιση, στο σχεδιασμό βάσεων δεδομένων για την τεκμηρίωση και την διαχείριση των επισκεπτών.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Παρόλο που τα πανεπιστημιακά μουσεία εστιάζουν πρωτίστως ακόμα στην ακαδημαϊκή κοινότητα, είναι φανερό ότι αυτός ο προσανατολισμός πρέπει να αλλάξει προς μια μουσειακή πολιτι-

κή που καλύπτει πια ολόκληρο το φάσμα των κοινωνικών ομάδων που τα περιβάλλουν (Μουλιού, 2017, σ. 132). Σε κάθε περίπτωση, έχουν υιοθετηθεί πια ποικίλες στρατηγικές για να ενθαρρυνθεί η συμμετοχή του κοινού στη λειτουργία του μουσείου και αυτό που προέχει είναι να μπορέσουν να συνδεθούν, σε κάποιο βαθμό, οι ποικίλοι στόχοι (μαθησιακοί, εκπαιδευτικοί, κοινωνικοί, πολιτιστικοί κ.ά.) των άλλων με αυτούς του μουσείου.

Το Πανεπιστημιακό Μουσείο του Ιονίου Πανεπιστημίου μέσα από συγκεκριμένες διαδικασίες όπως αυτές της συμμετοχικότητας και συμπερίληψης, της δικτύωσης και της φροντίδας των πολιτιστικών σχέσεων, καθώς και της μόνιμης αναφοράς στο ανθρώπινο δυναμικό, ανέδειξε ήδη από τον πρώτο χρόνο λειτουργίας του ότι είναι ανοικτό προς την ίδια την κοινωνία και τις εξελίξεις της, εξυπηρετώντας τον 'πολίτη' και μεταφέροντάς του την αίσθηση ότι είναι ευπρόσδεκτος, ότι θέλει να επικοινωνεί μαζί του, να ακούει τη γνώμη του για να βελτιώνει τις υπηρεσίες του και να αφουγκράζεται τις γενικότερες ανάγκες του.

Παράλληλα, στους στόχους της μουσειακής πολιτικής του εντάσσονται και προτάσεις όπως αυτή της Μαρί Μπερκ, επιμελήτριας και επικεφαλής του εκπαιδευτικού τμήματος της Εθνικής Πινακοθήκης της Ιρλανδίας, που δηλώνει ότι «Τα πολιτιστικά ιδρύματα πρέπει να γίνουν απαραίτητα στην καθημερινότητα των ανθρώπων, να προσφέρουν ένα είδος 'πολιτιστικού και κοινωνικού συσσιτίου' ώστε οι ίδιοι οι πολίτες να τα υπερασπιστούν θεσμικά και οικονομικά».

Η πραγματική εμπλοκή της κοινότητας στην εξέλιξη των μουσειακών συλλογών του Ιονίου πανεπιστημίου απαιτεί, λοιπόν, μια συστηματική και αποτελεσματική φροντίδα της σχέσης με το κοινό και μια μακροχρόνια δέσμευση προς την τοπική κοινωνία για τη συμμετοχή της στη λειτουργία του μουσείου.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Η δημιουργία της συλλογής τυπογραφίας οφείλεται στον συνάδελφο και Καθηγητή του Τμήματος Αρχαιονομίας, Βιβλιοθηκονομίας και Μουσειολογίας του Ιονίου Πανεπιστημίου, κύριο Ιωάννη Κόκκωνα, τον οποίο θέλω να ευχαριστήσω θερμά για την διάθεση του υλικού, τη συμβολή και την συμπαράσταση στην όλη διαδικασία ίδρυσης του μουσείου. Θερμές ευχαριστίες οφείλονται και στον συνάδελφο και Καθηγητή στο Τμήμα Ιστορίας του Ιονίου Πανεπιστημίου, κύριο Κωνσταντίνο Αγγελάκο, αφού ήταν εκείνος που από την αρχή διατύπωσης της ιδέας για την ίδρυση του πανεπιστημιακού μουσείου συμμετείχε ενεργά και συνέβαλε αποφασιστικά στην επίτευξη αυτού του στόχου.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ

- Black, G. (2012). *Transforming Museums in the Twenty-First Century*. London: Routledge.
- Bourke, M. (Επιμ.) (2012). *Future Forecasting: the Challenges facing Museums and Cultural Institutions in the 21st Century. Proceedings of the Roundtable and Symposium*. Belfast: National Gallery of Ireland.
- Brown, J. A. (2017). The case for an inclusive museum: a perspective from excluded groups and communities. Στο B. Brulon Soares κ. ά. (Επιμ.). *Defining museums of the 21st century: plural experiences* (σσ. 119-126). Papers from the ICOFOM symposia in Buenos Aires, Rio de Janeiro

- and St Andrews, in November 2017. Paris: ICOM/ICOFOM.
- Cordoba (2017). Córdoba Declaration. XVIII International MINOM Conference. Προσβάσιμο στο <http://www.minom-icom.net/2017-18th-internacional-conference-minom-icom-cordoba-argentina-2017>
- Deery, M. κ.ά. (2011). Volunteering for Museums: The Variation in Motives across Volunteer Age Groups, *Curator The Museum Journal*, 54(3), 313-325.
- Desvallées, A. & Mairesse, F. (Επιμ.) (2014). *Βασικές έννοιες της μουσειολογίας*. Armand Colin, ICOM-Ελληνικό Τμήμα.
- Kozak, Z. R. (2016). The Role of University Museums and Heritage in the 21st Century, *The Museum Review*, 1(1). Προσβάσιμο στο <http://articles.themuseumreview.org/vol1no1kozak>
- Maison, L., κ.ά. (Επιμ.) (2013). Shaping European University Heritage: Past and Possible Futures. *Det Kongelige Norske Videnskabers Selskabs Skrifter* 3. Trondheim: Akademika Publishing.
- Mouliou, M. (2018). Engaging with University Museum Collections: Paradigms of Participatory Museum Practice. Στο Μ. Μουλιού κ.ά. (Επιμ.). *Turning Inside Out. European University Heritage: Collections, Audiences, Stakeholders* (σσ. 127-135). Athens: National and Kapodistrian University of Athens Press.
- Μπούνια, Α. (2010). Μουσεία, διαχείριση της πολιτιστικής κληρονομιάς και τοπικές κοινωνίες: Η ευθύνη ενός δικαιώματος, *Τετράδια μουσειολογίας*, 7, 38-42.
- Orr, N. (2006). Museum Volunteering: Heritage as 'Serious Leisure', *International Journal of Heritage Studies*, 12(2), 194-210.
- Ribotta, E. (2017). La definición de museo o el museo que nos define. Στο Β. Brulon Soares κ. ά. (Επιμ.) *Defining museums of the 21st century: plural experiences* (σσ. 51-58). Papers from the ICOFOM symposia in Buenos Aires, Rio de Janeiro and St Andrews, in November 2017. Paris: ICOM/ICOFOM.
- Rivière, G. H. κ.ά. (Επιμ.) (1989). *La muséologie selon Georges Henri Rivière*. Paris: Dunod.
- Stránský, Z. Z. (1995). *Muséologie. Introduction aux études*. Brno: Université Masaryk.
- Waterton, E. & Watson, S. (2011). Heritage and Community Engagement: Finding a New Agenda. Στο S. Watson & E. Waterton (Επιμ.) *Heritage and Community Engagement: Collaboration Or Contestation?* (σσ. 1-11). NewYork: Routledge.
- Weil, S. (2007). The Museum and the Public. Στο S. Watson (Επιμ.), *Museums and their Communities* (σσ. 32-46). London, New York: Routledge.